

Lähettäjä: Makkonen Antti (VM) <Antti.Makkonen@vm.fi>

Lähetetty: torstai 22. lokakuuta 2020 19.27

Vastaanottaja: Aspelund Sofia (OM) <sofia.aspelund@om.fi>; Kapraali Mirja (OM) <mirja.kapraali@om.fi>

Kopio: Mörttinen Leena (VM) <Leena.Morttinen@vm.fi>; Kariniemi Pauli (VM) <Pauli.Kariniemi@vm.fi>;

Kuusinen Miki (VM) <Miki.Kuusinen@vm.fi>; Puumalainen Markku (VM) <Markku.Puumalainen@vm.fi>;

Kummoinen Katri (OM) <katri.kummoinen@om.fi>

Aihe: RE: Kuluttajaluottojen tilapäisen hintasääntelyn toimivuus ja vaikutukset - kommenttipyyntö (määräpäivä 22.10.)

Oikeusministeriölle

Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston kommentit kuluttajaluottojen tilapäisestä hintasääntelystä

Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto kiittää mahdollisuudesta kommentoida poikkeussääntelyä kuluttajaluottojen korkokatosta ja suoramarkkinointikiellosta. Sääntelyn vaikutuksia on tällä hetkellä haastavaa arvioida tarkasti erityisesti siitä syystä, että tilastotietoja poikkeusten kohteena olevasta luotonantotoiminnasta ei ole käytössä kuin ainoastaan hyvin lyhyeltä ajalta poikkeussääntelyn voimaantulon jälkeen. Tarkempaa arviota tilanteesta on mahdollista tehdä vasta eri sidosryhmiltä saatujen lisätietojen valossa. Tällä varaumalla saatamme oikeusministeriön tietoon alla olevat alustavat huomiomme. Keskitymme kommentteissamme väliaikaiseen korkokattoon liittyviin näkökohtiin.

Havaintoja väliaikaisen korkokaton vaikutuksista luottomarkkinoihin

Suomen Pankista saadun tilastotiedon pohjalta näyttää siltä, että väliaikaisilla muutoksilla ei ole juurikaan ollut vaikutuksia luotonannon kokonaisvolyymeihin, vaan luotonantajat ovat pystyneet sopeutumaan poikkeussäännösten väliaikaisesti rajoittamiin luottokustannuksiin. Luottojen saatavuudessa ei siten ole tämänhetkisten tietojen pohjalta havaittavissa häiriöitä. Tämä mahdollisesti johtuu ainakin osin siitä, että väliaikaisen korkokaton voimassaolon aikana tehdyissä uusissa luottosopimuksissa korko sovitaan väliaikaisen korkokaton mukaiseksi ainoastaan tämän vuoden loppuun saakka, jonka jälkeen luoton korko palautuu ilman poikkeussääntelyä sovellettavien säännösten mukaiseksi. Eräiden luotonantajien internetsivuilla ilmoittamat luottokustannuksia koskevat tiedot antavat viitteitä tällaisesta sopimuskäytännöstä, ja luotonantajien ansaintalogiikan näkökulmasta tämä joka tapauksessa vaikuttaa todennäköisimmältä ratkaisulta poikkeussääntelyyn sopeutumiselle laajemmässä skaalassa.

Vaikka väliaikaisella korkokatolla on saavutettu uusien kuluttajaluottojen korkorasitteen pienentymistä loppuvuoden ajaksi, muutosten vaikutukset kotitalouksien velkaantumiseen yleisemmällä tasolla ovat kuitenkin jääneet epäselviksi. Kuluttajaluottojen väliaikaista korkokattoa on käsityksemme mukaan käytetty ainakin jossakin määrin luottojen markkinointiargumenttina. Tämä on näkynyt muun muassa järjestelylainojen mainonnassa. Kuluttajaluottojen väliaikainen korkorajoitus on saattanut aiheuttaa kuluttajien keskuudessa optimistisia käsityksiä luottokustannuksista tai velan oton riskeistä. Tämä on saattanut osaltaan toimia kannusteena luoton ottamiseen joillekin kuluttajille.

Jatkoarvioinnissa huomioitavia seikkoja

Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston näkemyksen mukaan arvio väliaikaisen korkokaton jatkamisen tarpeellisuudesta tulisi tehdä kiinnittäen huomiota erityisesti seuraaviin näkökohtiin:

- Kuluttajansuojalain mukaisella 20 prosentin korkokattosäännöksellä on ollut tarkoitus puuttua kuluttajaluottojen hinnoittelun merkittävimpiin ylilyönteihin. Korkokaton määräaikainen rajoittaminen 10 prosenttiin vuoden 2020 toiselle vuosipuoliskolle on sinänsä merkinnyt olennaista puuttumista

luottojen hinnoitteluun sääntelyteitse. Luottojen hinnoitteluun merkittävästi puuttuvan poikkeussääntelyn mahdollista jatkamista tulee tarkasti arvioida sääntelyn tosiasiallisen vaikuttavuuden pohjalta.

- Poikkeussääntelystä johtuva kuluttajien asemaan myönteisesti vaikuttava muutos on ollut uusista luotoista aiheutuvien korkomenojen rajoittuminen poikkeuksen soveltamisajalle. Korkokaton rajoittamisen voimaantuloajankohdan jälkeisten lyhyen aikavälin tilastotietojen perusteella näyttää siltä, että luotonannon volyymissä ei ole juurikaan tapahtunut muutosta. Uusien luottosopimusten väliaikainen korkorajoite saattaa olla koko luottoaikaan liittyvien luottokustannusten ja velan oton riskien arviointia hämärtävä seikka, mitä ei voida pitää kuluttajien näkökulmasta toivottavana. Tämä on saattanut jopa kannustaa luoton ottamiseen tilanteissa, joissa lisävelkaantuminen ei olisi taloudenhallinnan kannalta kestäväällä pohjalla. Väliaikaisen korkokaton vaikutuksia ei voida siten pitää välttämättä yksinomaan myönteisinä.
- Kuluttajilla lisäksi on ollut nyttemmin aikaa varautua koronapandemian talousvaikutuksiin. Tässä suhteessa tämänhetkinen tilanne poikkeaa olennaisesti viime keväästä, jolloin luottokustannusten rajoittamiseen liittyvät poikkeussäännökset olivat puolustettavissa äkillisen taloudellisen epävarmuuden kohdatessa.
- Rajoitukset tulisivat joka tapauksessa kohdistumaan ainoastaan hyvin rajattuun osuuteen kotitalouksien kokonaisvelkaantumista. Ottaen huomioon omaisuudensuojaan pohjautuvan lähtökohdan siitä, että sääntelyllä ei tulisi olla taannehtivia vaikutuksia jo tehtyihin sopimuksiin, väliaikaisen korkokaton jatkaminen ei käsityksemme mukaan vaikuttaisi tämän vuoden toisella vuosipuoliskolla myönnettyihin, tällä hetkellä väliaikaisen korkokaton soveltumisen piiriin kuuluviin luottoihin. Luottojen velallisten tulisi siis järjestellä luottonsa uudelleen vuodenvaihteen jälkeen saadakseen hyödyn mahdollisesta uudesta poikkeuksesta.

Lopuksi muistutamme, että väliaikainen korkokatto merkitsee puuttumista luottolaitoksilta edellytettävään luottojen hinnoittelun riskiperusteisuuteen.

Edellä mainituilla perusteilla valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto katsoo, että tämänhetkisten tietojen valossa kokonaisuutena arvioiden ei ole nähtävissä nykyisen kaltaisen väliaikaisen korkokattosääntelyn jatkamista puoltavia merkittäviä seikkoja. Lopullisessa arviossa on toki otettava huomioon eri sidosryhmiltä saatu laaja palaute sääntelyn toimivuudesta. Koronapandemian yhteydessä esiin nostetut huolenaiheet kuitenkin korostavat tarvetta ennemmin kattaville kotitalouksien ylivelkaantumisen ehkäisemiseen tähtäville toimille.

Vaikutukset valtiontalouteen

Poikkeussäännösten jatkaminen voisi aiheuttaa vähäisiä muutostarpeita käräjäoikeuksien ja muiden viranomaisten tietojärjestelmiin. Muutoksista aiheutuvat valtiontaloudelliset kustannukset tulee kattaa valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Antti Makkonen

Erityisasiantuntija, OTL, LL.M.

Valtiovarainministeriö, Rahoitusmarkkinaosasto

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki

PL 28, 00023 Valtioneuvosto

Puhelin 02955 30013 | Gsm 050 911 7792

antti.makkonen@vm.fi

www.vm.fi